

Sınıf Öğretmenliği Lisansüstü Öğrencilerinin Programa Yönelik Tutumlarına ve Problem Çözme Becerilerine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

A Comparison of the Relationships Between the Attitudes Toward the Program and the Problem Solving Abilities of Post-Graduate Students in Primary Teacher Training Programs

Ayfer Kocabaş, Ebru Selçinoğlu ve Fatma Susar Kırmızı
Dokuz Eylül Üniversitesi

Abstract

Bu çalışma ile Sınıf Öğretmenliği lisansüstü öğrencilerinin programa yönelik tutumlarının ve problem çözme becerilerine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılarak, aralarındaki ilişkinin ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Dokuz Eylül, Anadolu, Gazi ve Uludağ üniversitelerinde Sınıf Öğretmenliği lisansüstü eğitimlerini sürdürmekte olan 53 öğrenci oluşturmuştur. Veri elde etmek amacıyla lisansüstü öğrencilerine, Şahin, Şahin ve Heppner (1993) tarafından Türkçeye çevrilmiş olan "Problem Çözme Envanteri (PÇE)" ve araştırmacılar tarafından geliştirilen "Lisansüstü Eğitimi Öğrencilerinin Programa İlişkin Tutumları" ölçeği uygulanmıştır. Veriler "t-testi", "Kruskall Wallis Varyans", ve "Korelasyon" "Mann Whitney U" test teknikleri ile çözümlenerek elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Sınıf Öğretmenliği Lisansüstü öğrencilerinin görüşlerinin arasında üniversite değişkenine göre bazı anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Sınıf Öğretmenliği yüksek lisans öğrencilerinin programa yönelik tutumları ve problem çözme becerileri arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken, doktora öğrencilerinin tutumları ve problem çözme becerilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunamamıştır.

Anahtar Sözcükler: Sınıf öğretmenliğinde lisansüstü Eğitim, Sınıf Öğretmenliği eğitimi, tutumlar, problem çözme becerileri.

Öz

The aims of the study were to compare the relationships between the attitudes to the program and the problem solving abilities of postgraduate students in Primary Teacher Training Programs. The sample of the research consisted of 53 post graduate Primary Teacher Training students from Dokuz Eylül, Gazi, Anadolu and Uludağ universities. Data was collected through a "Problem Solving Scale developed by Paul Heppner and translated into Turkish by Nail and Nesrin Şahin, and an "Attitude Scale of Post Graduate Students" developed by the researchers. The data obtained was analyzed with the t- Test, the Analysis of Kruskall Wallis, the Correlation Coefficient and the "Mann Whitney U Test". According to analyzed data some meaningful differences were found between postgraduate students from the point of view of the university variable. A high level meaningful correlation was found between attitudes towards programs and problem solving abilities among graduate students. However, there was no meaningful correlation between doctorate students' opinions in relation to their attitudes and problem solving abilities.

Key Words: Postgraduate Studies in Primary Education, Primary Teacher Training, Attitudes, Problem Solving Skills.

Doç. Dr., Ayfer Kocabaş, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, İzmir
Arş. Gör. Ebru Selçinoğlu, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, İzmir
Arş. Gör. Fatma Susarkırmızı, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, İzmir

Introduction

İçinde bulunduğumuz bilim çağı oldukça karmaşık olup pek çok öğelerle iç içe bir yapı göstermektedir. İnsanoğlu bu karmaşık yapıyı çoğu kez kendi zihinsel çabası ile çözmek zorundadır. Çağdaş eğitimin amaçlarından belki de en önemlisi, bireye problem çözme becerilerini kazandırmaktır. Problem, organizmanın halihazırdaki tepkilerle çözmediği durumlara denir. Bir problemin çözümü ise en karmaşık zihinsel becerilerin kullanımını gerektirir. Bu beceriler; deneme-yanılma, işgörü kazanmaya ve neden-sonuç ilişkilerini bulmaya kadar uzanan karmaşık zihinsel işlemleri içerir. Yani bilinenden yola çıkılarak bilinmeyi sistematik ve analitik yolla ortaya çıkarmak için yapılan düşünsel bir etkinliktir (Semerci, 2001).

Fidan'ın aktardığı gibi (1986) Dewey'e göre, "düşüncelerimizin temelinde engel, karmaşıklık ve şüphe vardır." Dewey'in "Nasıl Düşünürüz?" adlı kitabında, yaratıcı düşünme yada problem çözme etkinliklerinde yer alan aşamalar, bilimsel yöntemde kullanılan aşamalara temel oluşturur. Problemlerin çözümleri, problemlerin türü ve karmaşıklığına göre değişir. Bazı problemlerimiz mantık yoluyla çözülebildiği gibi, bazı problemlerimiz de duygusal olgunluğu gerektirir. Bir durumun problem niteliğinde olabilmesi için kişinin onun üzerinde düşünmesi ve onu problem olarak algılaması gerekir (Morgan, 1995: 149).

Problem çözme, düşünme ve çözüm sürecinin doğru olarak uygulanmasına bağlıdır. Kneeland (2001)'a göre, problemlerin çözümünde hiçbir zaman büyüklü veya bilinmeyen bir formül yoktur. Önemli olan bireyin çalışma stiline en uygun yöntemi bulmaktır. Problem çözme biçimleri incelenen büyük düşünürlerin çözüme yönelik yaklaşımlarında ortak örüntüler gözlenmektedir. Bu örüntüler aşamalı olarak (1) hazırlık, (2) kuluçka, (3) kavrayış ya da aydınlanma, (4) değerlendirme ve düzeltme etkinlikleridir (Morgan, 1995: 150).

Problemin tam olarak anlaşılması ve sınırlarının belirlenmesi, mantıklı ve yapıcı düşünme, gerekli bilgilerin toplanması, problemin köküne inme, çözüm yollarını geliştirme, en iyi çözümü yolunun seçimi, problem çözümede gerçekten önemli olan ve başarıya götüren durumlardır (Kneeland, 2001: 9-15).

Bir bireyin problem çözümedeki başarısı problemin özelliklerinden çok, bazı bireysel özelliklere de bağlıdır. Gagne, öğrenme ürünlerini (1) entelektüel beceriler, (2)sözel bilgiler, (3)tutumlar, (4)motor beceriler, (5)bilşsel stratejiler olarak beş grupta toplamaktadır. Dolayısıyla tutumların öğrenme süreci içindeki yeri vazgeçilmezdir. Katz'e göre tutum, bireyin sahip olduğu değerler dizgesine bağlı olarak bir simgeyi, bir nesneyi, bir kişiyi veya dünyayı iyi ya da kötü, yararlı ya da yararsız yönleriyle algıladığı bir öndüşünce biçimidir. Mc Clelland' a göre ise tutum, bireyin şimdiki davranışını belirleyen geçmiş deneyimlerin bir özettir (Tolan, İsen ve Batmaz; 1985: 261). Kağıtçıbaşı'na göre de tutumlar, kendileri gözlenemeyen fakat gözlenebilen bazı davranışlara yol açtığı varsayılan bazı eğilimlerdir (Kağıtçıbaşı, 1996). Tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu ya da olaya karşı deneyim, güdü ve bilgilerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki öneğilimidir (İnceoğlu, 2000). Ülgen (1994) ise tutumu, "öğrenmeyle kazanılan, bireyin davranışlarına yön veren karar verme sürecinde yanlılığa neden bir olgudur" şeklinde tanımlamaktadır. Gagne ve Driscoll'a (1988) göre tutum, insanın performansını etkileyen eğilimlerini ve özel tercihlerini kapsamaktadır. Tutum bireyin herhangi bir grup şeye, bireylere, olaylara ve çok çeşitli durumlara karşı bireysel etkinliklerindeki seçimini etkileyen kazanılmış içsel bir durum olarak tanımlanabilir (Senemoğlu, 1997). Özgüven'e göre tutum, "bireylerin belirli bir kişiyi, bir grubu, kurumu veya düşüncüyü kabul ya da reddetme şeklinde gözlenen, duygusal bir hazır oluş hali veya eğilimidir." Bireyin tutumu sevgisini, nefretini ve genelde tüm davranışlarını etkiler ve bireyin kişiliğinin bir parçası olur (1994: 336). Başka bir deyişle, tutum gözlenebilen bir davranış değil, davranışa hazırlayıcı bir eğilimdir. Feldman (1997) ise tutumların duyuş, biliş ve davranış bileşenlerinden oluştuğunu belirtmektedir.

İnceoğlu'nun (2000) aktardığına göre Sherif tutumları, diğer sıradan düşünce yapılarından ve bunların oluşturduğu davranışlardan ayırt etmek için şu kriterleri öngörmektedir:

- Tutumlar doğuştan edinilmez, sonradan kazanılır.
- Tutumlar geçici düşünsel durumlar değildir.

- Tutum birey ile nesnelere arasındaki ilişkilere bir kararlılık ve düzenlilik kazandırır.
- İnsan-nesne ilişkisinde, özellikle tutumlar aracılığıyla belirlenen bir etkileme-güdüleme süreci ortaya çıkmaktadır.
- Tutumların oluşması ve biçimlenmesi için birbiri ile karşılaştırılabilir birçok öğenin bir arada olması zorunludur.
- Genel olarak kişisel tutumların oluşumu ile ilgili ilkeler, toplumsal tutumların oluşmasına da uygulanabilir (Inceoğlu, 2000).

Bir bireyin tutumları gözle görülemez fakat, onun davranışlarına bakarak bir objeye ilişkin tutumu hakkında fikir sahibi olunabilir (Tavşancıl, 2002). Tutumların bilişsel öğeleri, tutum konuları gerçeklere dayanan bilgi ve inançları içermektedir. Bilgi değiştiğinde tutum da değişir. Duyuşsal ögesi ise bireyin herhangi bir tutum konusuna olumlu ya da olumsuz duygular beslemesi öncesi deneyimlere bağlıdır. Duyuşsal öge aynı zamanda bireyin değerler sistemi ile de ilgilidir. Tutum konusunun bireyin amaçlarına hizmet edip etmemesi, olumlu ya da olumsuz duyguların doğmasına neden olur. Davranışsal öge, bireyin belli uyarıcı sınıfındaki tutum konusuna karşı davranış eğilimini yansıtır. Bir tutumun varlığı ancak onun yansıttığı varsayılan birtakım gözlenebilir davranışlardan anlaşılabilir (Kağıtçıbaşı, 1996). Bununla birlikte tutum ile davranış arasında bir tutarlılık beklenir. Tutumların bilinmesi, davranışları da tahmin edilebilir hale getirir.

Tutumların oluşması bakımından 12-30 yaşları arası önemli dönem olarak görülmektedir. Lisansüstü öğrenim dönemini de kapsayan bu evrede, bu programlara katılan bireylerin lisansüstü çalışmalarda tutumlarının bilim alanındaki problem çözme davranışlarını etkilediği düşünülmekte, bu da başarıyı yordamada etkili olabilmektedir. Bireyin yaşantıları arttıkça, tutumları etkileyebilecek daha çok bilgiye sahip olabilmektedir. Eğitimin niteliğinin tutumlar üzerindeki etkisi bilinmektedir. Bu nedenle bireylerin tutumlarının, problem çözme becerileri üzerinde büyük etkileri bulunmaktadır. Olumlu tutumları arttırmak ve kazandırmak, aynı zamanda problem çözme ve başarının iyi bir yordayıcısıdır.

Heppner ve arkadaşları (1982) tarafından, problem çözme konusunda kendilerini başarılı ve başarısız olarak algılayan üniversite öğrencilerinin kişisel farklılıklarını ortaya koymak amacıyla, iki gruptan oluşan toplam 40 denek, bilişsel, davranışsal ve duyuşsal değişkenler açısından karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin problem çözme becerileri P.Ç.E. ile ölçülmüştür. Ayrıca problemin tür ve sayısını belirlemek amacıyla Mooney Problem Tarama Listeleri uygulanmıştır. Sonuç olarak, bilişsel ve davranışsal değişkenlerin değerlendirilmesinde farklılıklar olduğu gözlenmiştir. Yine aynı çalışmada bulgular, cinsiyete göre değerlendirildiğinde de erkeklerin kızlara göre problem çözme süreçlerinin daha çok farkında oldukları saptanmıştır.

Taylan (1990), 226 üniversite öğrencisi üzerinde PÇE.'yi uygulayarak, öğrencilerin problem çözme becerisi algısının cinsiyet ve sınıf gibi değişkenler açısından farklılıklarını ölçmeye çalışmıştır. Araştırma, PÇE. toplam puanlarının cinsiyet, sınıf ve öğrenim görülen programa göre farklılıklarını saptamak amacıyla yapılmıştır. Sonuç olarak, PÇE toplam puanlarının öğrencilerin devam ettikleri programa göre farklılaştığı, cinsiyet ve sınıf değişkenine göre ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı bulunmuştur. Ayrıca sınıf ve öğrenim gördükleri programla birlikte incelendiğinde, anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir.

Çam (1997a)'ın öğretmen adayları üzerinde yaptığı bir araştırmasında, mesleki formasyon eğitimi alan öğretmenlerin problem çözme becerileri algıları üzerine öğretmenlik formasyon eğitiminin etkilerini incelemiştir. Araştırma ön test-son test tek gruplu deneme öncesi desenle yapılmıştır. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi yoğun öğretmenlik formasyonu programına devam eden 68 öğretmen adayı araştırma kapsamına alınmıştır. Sonuç olarak, öğretmen adaylarının problem çözme becerisi algılarına olumlu etkisinin olduğu ve bu olumlu etkinin yaş, cinsiyet, devam edilen alan (Fen-Sosyal), öğretmenlik yapıp-yapmama, mezun ya da halen öğrenci olup olmama gibi değişkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucu elde edilmiştir.

Serin (2001)'in üniversite öğrencileriyle yaptığı olduğu araştırma sonucuna göre, öğrencilerin problem çözme becerilerinin, bölümünde okumaktan memnun

olma/olmama durumuna göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı saptanmıştır. Ancak, üniversite, bölüm, sınıf, cinsiyet, bölüm tercih sırası ve nedeni, bölümünde verilen eğitimden memnun olma/olmama durumu gibi bağımsız değişkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin fen ve bilgisayara yönelik tutumlarının problem çözme becerileri ile ilişkili olduğu ve ayrıca tutumlarla başarı arasında da olumlu yönde bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Sınıf Öğretmenliği lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü programına yönelik tutumları ve problem çözme becerileri ile ilgili görüşleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak ve Sınıf Öğretmenliği lisansüstü programlarının ve öğrencilerin problem çözmeye ilişkin becerilerinin geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunmaktır.

Araştırmanın Problemi ve Alt Problemleri

Araştırmanın problem cümlesi şu şekilde belirlenmiştir:

“Sınıf Öğretmenliği lisansüstü öğrencilerinin programa yönelik tutumları ve problem çözme becerilerine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?”.

Araştırmanın alt problemleri ise ;

1. Sınıf Öğretmenliği lisansüstü öğrencilerinin “programa yönelik tutumlarına ve problem çözme becerilerine ilişkin görüşleri” onların “lisansüstü eğitim yaptıkları üniversitelere” göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Sınıf Öğretmenliği Lisansüstü Öğrencilerinin “Programa Yönelik Tutumlarına ve Problem Çözme Becerilerine İlişkin Görüşleri” onların “Yüksek Lisans ve Doktora Düzeyinde Olması” değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
3. Sınıf Öğretmenliği lisansüstü öğrencilerinin “programa yönelik tutumlarına ve problem çözme becerilerine ilişkin görüşleri” onların “sınıf öğretmenliğinden mezun olması” değişkenine göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
4. Sınıf Öğretmenliğinde yüksek lisans ve doktora yapan öğrencilerin programa yönelik tutumları ve problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Sınıf Öğretmenliği yüksek lisans ve doktora programlarına devam etmekte olan Dokuz Eylül, Anadolu, Gazi ve Uludağ üniversiteleri lisansüstü öğrencilerini kapsamaktadır.
2. Araştırma, Sınıf Öğretmenliği lisansüstü öğrencilerinin programa yönelik tutumları ve problem çözme becerileriyle sınırlıdır.

Yöntem

Araştırma, Sınıf Öğretmenliği lisansüstü öğrencilerinin programa yönelik tutumlarını ve problem çözme becerilerini ortaya koymaya çalışan durum saptamaya yönelik, betimsel bir çalışmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini yüksek lisans ve doktora programları sürmekte olan Dokuz Eylül, Anadolu, Gazi, Uludağ, Marmara, Hacettepe üniversitelerindeki lisansüstü öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemine ise Dokuz Eylül, Gazi, Uludağ ve Anadolu üniversitelerinde lisansüstü öğrenimlerine devam etmekte olan 25 yüksek lisans, 28 doktora öğrencisi olmak üzere toplam 53 öğrenci oluşturmuştur. Üniversitelerin lisansüstü öğrencilerine yollanan bazı ölçek ve anketler, araştırmacıların elinde olmayan nedenlerden dolayı geri dönmemiş ve bu nedenle sadece 53 öğrencinin görüşleri değerlendirmeye alınmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmada verilerin toplanması için araştırmacılar tarafından hazırlanan Tutum Ölçeği ve Şahin, Şahin, ve Heppner (1993) tarafından Türkçeye çevrilmiş olan Problem Çözme Envanteri (PÇE) kullanılmıştır. Problem Çözme Envanteri likert tipi altı derecelendirme ile hazırlanmış ve 35 maddeden oluşmuştur. Bireyin problem çözme becerileri konusunda kendini algılayışını ölçen, kendini değerlendirme türü bir ölçektir. Ergen ve yetişkinler için hazırlanmıştır. Problem Çözme Envanteri'nin Cronbah's Alpha katsayısı orijinalinde 0,90, Serin'in (2001) çalışmasında 0,82 olarak bulunmuştur. Ancak bu çalışmada örneklem sayısının az olmasından dolayı güvenilirliği konusunda uzman görüşü alınması yeterli görülmüştür.

Tutum ölçeği iki kısımdan oluşmuştur. Birinci kısım, öğrencilerin kişisel özelliklerini tespit etmeye yönelik olan "Kişisel Bilgi Formu"dur. İkinci kısım ise 28 maddeden oluşan likert tipi beşli derecelendirme ile hazırlanmış "Tutum Ölçeği"dir. Bu maddelerin 8'i olumsuz, 20'si ise olumlu maddedir. Tutum ölçeğinin geçerliği ve güvenilirliğinin denetimi için uzman görüşüne başvurulmuş ve daha sonra gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Tutum ölçeğinin Cronbah's Alpha katsayısı 0,90 olarak bulunmuştur.

Verilerin Çözümlemesi

Bu araştırmada elde edilen verilere aritmetik ortalama, Kruskal Wallis, t-testi, Mann Whitney U testi ve korelasyon katsayısı istatistiksel işlemleri uygulanmıştır. Sınıf Öğretmenliği lisansüstü öğrencilerinin tutumlarının ve problem çözme becerilerine ilişkin görüşlerinin üniversite değişkenine göre saptanmasında aritmetik ortalama, standart sapma, Kruskal Wallis, Mann Whitney U testi sınıf öğretmenliği yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin programa yönelik tutumları ile problem çözme becerilerine ilişkin görüşleri arasındaki ilişkinin yönü için korelasyon katsayısı, t-testi istatistiksel işlemleri uygulanmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada elde edilen bulgular ve yorumlar alt problemlere uygun bir sırada aşağıda tablolarla verilmektedir.

1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.

Bu alt probleme ilişkin bulgular ve yorumları Tablo 1, 2, 3 ve 4'le birlikte verilmektedir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, öğrencilerin lisansüstü eğitimlerine devam ettikleri üniversitelere göre, Uludağ Üniversitesi öğrencilerinin tutumları en yüksek düzeydedir ($\bar{X}=106,53$). İkinci sırada ise ($\bar{X} =97,30$) Gazi Üniversitesi öğrencileri gelmektedir. Dokuz Eylül Üniversitesi öğrencilerin ortalaması ($\bar{X} =92,90$) üçüncü sıradadır. Tutumlarına göre en düşük ortalama Anadolu Üniversitesi öğrencilerine aittir ($\bar{X} = 53,62$). Yine Tablo 1'de görüldüğü gibi, lisansüstü eğitim yapılan üniversite değişkenine göre problem çözme becerilerine ilişkin görüşlerinin ortalaması incelendiğinde, Dokuz Eylül Üniversitesi öğrencilerinin birinci sırada yer aldığı görülmektedir ($\bar{X} =112,90$). İkinci sırada ise Gazi Üniversitesi öğrencilerinin ortalaması yer almaktadır ($\bar{X} = 110,30$). Uludağ Üniversitesi öğrencilerin ortalaması $\bar{X} = 109,13$ 'tür. En düşük ortalama ise Anadolu Üniversitesi öğrencilerine aittir ($\bar{X} = 92,25$). Lisansüstü öğrencilerinin programa yönelik tutumları ve problem çözme becerileri arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığı Tablo 2 de Kruskal Wallis Testi ile ortaya konulmaktadır.

Tablo 2'nin tutum boyutunda, lisansüstü öğrencilerinin programa yönelik tutumları arasında üniversite değişkenine göre anlamlı farklılık olup olmadığını gösteren Kruskal Wallis çözümlemelerinin sonuçları yer almaktadır. Elde edilen KW değeri (19,72) tablo kare değerinden (7,81) büyüktür. Bu nedenle lisansüstü öğrencilerinin programa yönelik tutumları arasında üniversitelere göre anlamlı farklılık bulunmaktadır ($P<0,05$). Bu farklılık için yapılan Mann Whitney U testine göre, Dokuz Eylül Üniversitesi ile Anadolu Üniversitesi arasında Dokuz Eylül Üniversitesi lehine,

Tablo 1

Sınıf Öğretmenliği Lisansüstü Öğrencilerinin "Tutumları ve Problem Çözme Becerilerine" İlişkin Görüşlerinin "Üniversite" Değişkenine Göre Aritmetik Ortalaması ve Standart Sapması

Gruplar	Öğrencilerin Tutumları			Öğrencilerin Problem Çözme Becerilerine İlişkin Görüşleri	
	N	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss
Dokuz Eylül Ün.	10	92,90	12,03	112,90	8,92
Gazi Ün.	20	97,30	15,95	110,30	6,24
Anadolu Ün.	8	53,62	6,04	92,25	6,31
Uludağ Ün.	15	106,53	25,10	109,13	8,55
Toplam	53	92,49	25,49	107,73	9,90

Tablo 2
Sınıf Öğretmenliği Lisansüstü Öğrencilerinin "Tutumlarına ve Problem Çözme Becerilerine" İlişkin Görüşlerinin "Üniversite" Değişkenine Yönelik Kruskal Wallis Çözümlemesi Sonuçları

Boyutlar	Gruplar	n	Sıra Sayı Ortalaması	KW	Sd	Anlam Denetimi	Anlamlı Fark*
Tutum	Dokuz Eylül Ün. (D)	10	27,95	19,72	3	Fark Anlamlı	D-A G-A U-A KW=7.8 P<0,05
	Gazi Ün. (G)	20	29,67				
	Anadolu Ün. (A)	8	5,44				
	Uludağ Ün. (U)	15	34,30				
	Toplam	53					
Problem Çözme	Dokuz Eylül Ün. (D)	10	34,70	17,84	3	Fark Anlamlı	D-A G-A U-A KW=7.8 P<0,05
	Gazi Ün. (G)	20	30,25				
	Anadolu Ün. (A)	8	6,38				
	Uludağ Ün. (U)	15	28,53				
	Toplam	53					

*Mann Whitney U testi sonucuna göre. (Kaynak: Büyüköztürk, 2002:156)

Gazi Üniversitesi ile Anadolu Üniversitesi arasında Gazi Üniversitesi lehine, Uludağ Üniversitesi ile Anadolu Üniversitesi arasında Uludağ Üniversitesi lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Yine Tablo 2'nin problem çözme boyutunda, lisansüstü öğrencilerinin problem çözme becerilerine ilişkin düşünceleri arasında üniversite değişkenine göre anlamlı farklılık olup olmadığını gösteren Kruskal Wallis çözümlemelerinin sonuçları yer almaktadır. Elde edilen KW değeri (17,84) tablo ki-kare değerinden (7,81) büyüktür. Bu nedenle lisansüstü öğrencilerinin problem çözme becerilerine ilişkin görüşleri arasında üniversite değişkenine göre anlamlı farklılık ($P<0,05$) görülmektedir. Bu farklılık için yapılan Mann Whitney U testine göre Dokuz Eylül Üniversitesi ile Anadolu

Üniversitesi arasında Dokuz Eylül Üniversitesi lehine, Gazi Üniversitesi ile Anadolu Üniversitesi arasında Gazi Üniversitesi lehine, Uludağ Üniversitesi ile Anadolu Üniversitesi arasında Uludağ Üniversitesi lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar. Bu alt probleme ilişkin bulgular ve yorumları Tablo 5 ile birlikte aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3'e bakıldığında, lisansüstü öğrencilerinin tutumları ortalamasının üzerinde olmakla birlikte, gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Yüksek lisans yapan öğrencilerin tutumlarına ilişkin ortalamaları ($\bar{X} = 99,88$), doktora öğrencilerinin ortalamalarından daha yüksektir ($\bar{X} = 85,89$). Yüksek lisans

Tablo 3
Sınıf Öğretmenliği Lisansüstü Eğitim Öğrencilerinin "Tutumlarının ve Problem Çözme Becerilerine İlişkin Görüşlerinin" "Yüksek Lisans ve Doktora" Değişkenine Göre Karşılaştırılmasının t-Testi Çözümlemesi

Gruplar	n	Öğrencilerin Tutumları				Öğrencilerin Problem Çözme Becerilerine İlişkin Görüşleri			
		$\bar{X}$	Ss	t-değeri	Anlam Denetimi	$\bar{X}$	Ss	t-değeri	Anlam Denetimi
Yüksek Lisans	25	99,88	19,76	2,055	0,04*	107,36	8,32	-,259	,79
Doktora	28	85,89	28,43			108,07	11,27		
p< 0.05 Fark anlamlı.						p > 0,05 Fark anlamsız.			

Tablo 4

Sınıf Öğretmenliği Lisansüstü Eğitim Öğrencilerinin "Tutumlarının ve Problem Çözmeye İlişkin Görüşlerinin" "Sınıf Öğretmenliğinden Mezun Olma" Değişkeni ile Karşılaştırılmasında t- Testi Çözümlemesi

		Öğrencilerin Tutumları				Öğrencilerin Problem Çözmeye İlişkin Görüşleri			
Gruplar	n	$\bar{X}$	Ss	t-değeri	P	$\bar{X}$	Ss	t-değeri	P
Sınıf Öğrt. Mezunu	29	96,206	23,37	1,171	,247	108,51	9,89	,628	,533
Sınıf Öğrt. Değil	24	88,000	27,66			106,79	10,03		
					p > 0,05 Fark anlamsız				
					p > 0,05 Fark anlamsız				

öğrencilerinin lisansüstü eğitim programına başlarken daha olumlu tutum ve beklentilerle başladıklarından yola çıkarak tutumlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Doktorada ise program boyunca beklentilerine yanıt bulamamalarının sonucunda, öğrencilerin olumlu tutumunda bir düşme olduğu ifade edilebilir. Ancak problem çözme becerileriyle ilgili görüşlerine bakıldığında, yüksek lisans ($\bar{X} = 107,36$) ve doktora öğrencilerinin ($\bar{X} = 108,07$) benzer görüşlere sahip olduğu, dolayısıyla anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir.

3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.

Bu alt probleme ilişkin bulgular ve yorumları Tablo 6 ile birlikte aşağıdadır.

Tablo 4'e bakıldığında, lisansüstü öğrencilerinin tutumları ve problem çözme becerilerine arasında Sınıf Öğretmenliğinden mezun olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Lisans Sınıf Öğretmenliğinden mezun olan öğrencilerle, diğer anabilim dallarından mezun olan öğrencilerin tutumları ve problem çözmeye ilişkin görüşleri birbirine benzerdir. Ancak Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalından mezun olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının daha yüksek oluşu dikkat çekicidir.

4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.

Sınıf öğretmenliğinde lisansüstü eğitim yapan "yüksek lisans ve doktora" öğrencilerinin "programa yönelik tutumları ile problem çözme becerilerine ilişkin görüşleri" arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı korelasyon

katsayısı hesaplanarak tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bunun sonucuna göre "Sınıf Öğretmenliği yüksek lisans öğrencilerinin" "programa yönelik tutumları ile problem çözme becerilerine ilişkin görüşleri" arasında 0,79 düzeyinde yüksek ve anlamlı bir ilişki vardır ($r_{xy} = 0,79^{**}$).

"Sınıf Öğretmenliği doktora öğrencilerinin" ise "programa yönelik tutumları ile problem çözme becerilerine ilişkin görüşleri" arasında anlamlı düzeyde bir ilişki yoktur ($r_{xy} = 0,33$).

Korelasyon katsayısı hesaplaması ayrıca "Sınıf Öğretmenliği lisansüstü öğrencilerinin" tümüne de uygulanmıştır. "Sınıf Öğretmenliği lisansüstü öğrencilerinin" "programa yönelik tutumları ile problem çözme becerilerine ilişkin görüşleri" arasında 0,44 düzeyinde orta ve anlamlı bir ilişki vardır ($r_{xy} = 0,44^{**}$).

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma ile Sınıf Öğretmenliği lisansüstü öğrencilerinin programa yönelik tutumları ve problem çözme becerilerine ilişkin görüşlerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre;

1. Sınıf Öğretmenliği lisansüstü programlarına karşı olumlu tutum geliştiren lisansüstü öğrencilerinin problem çözme becerilerine ilişkin görüşlerinin ortalaması da yüksektir. Örneğin $\bar{X} = 106,53$ ortalama ile en yüksek tutuma sahip Uludağ Üniversitesi lisansüstü öğrencilerinin problem çözme becerilerine ilişkin görüşlerinin ortalaması

da yüksektir ($\bar{X} = 109,13$). Bunun yanında $\bar{X} = 53,62$ ortalama ile en düşük tutuma sahip olan Anadolu Üniversitesi lisansüstü öğrencilerinin problem çözme becerilerine ilişkin görüşlerinin ortalaması da düşüktür ($\bar{X} = 92,25$).

2. Araştırmanın diğer sonucuna göre, lisansüstü öğrencilerinin yüksek lisans veya doktora düzeyinde olmalarına ile tutumları ve problem çözme becerilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Her iki düzey öğrencilerin tutumları ortalamanın üzerinde olmakla beraber, yüksek lisans yapan öğrencilerin tutumlarına ilişkin ortalama ($\bar{X} = 99,88$), doktora yapan öğrencilerin tutumlarına ilişkin ortalamalardan ($\bar{X} = 85,89$) daha yüksektir. Bu farklılığın, yüksek lisans öğrencilerinde programa yeni başlamış olmanın verdiği güdülenmeden kaynaklandığı söylenebilir. Bununla beraber yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin problem çözme becerileriyle ilgili görüşlerine bakıldığında, anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
3. Yine araştırmanın bir başka sonucuna göre de lisansüstü öğrencilerinin "Sınıf Öğretmenliğinden mezun olma" değişkenine göre tutumları ve problem çözme becerilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık yoktur.
4. Araştırmanın bir diğer bulgusuna göre ise Sınıf Öğretmenliği yüksek lisans öğrencilerinin programa yönelik tutumları ile problem çözme becerilerine ilişkin görüşleri arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r_{xy} = 0,79$). Doktora öğrencilerinin programa yönelik tutumları ile problem çözme becerilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r_{xy} = 0,33$). Sınıf Öğretmenliği lisansüstü öğrencilerinin tümünden elde edilen bulgulara göre ise öğrencilerin programa yönelik tutumları ve problem çözme becerilerine ilişkin görüşleri arasında ($r_{xy} = 0,44$) orta düzeyde anlamlı ve olumlu yönde bir ilişki vardır.

Araştırmanın sonucuna göre şu öneriler geliştirilmiştir:

1. Sınıf Öğretmenliği lisansüstü programları, alanın özelliğine göre olumlu tutumlar geliştirecek şekilde uygulamalı, araştırmalarla desteklenmelidir.
2. Sınıf Öğretmenliği lisansüstü programlarına yönelik araştırmalar zenginleştirilmelidir.
3. Sınıf Öğretmenliği lisansüstü programlarındaki ödev ve araştırmalar, ilköğretimin sorunları ve bu sorunları çözmeye yönelik olmalıdır. Ancak bu tür araştırma ödevleri ile Sınıf Öğretmenliği lisansüstü programlarının gerekliliği ve önemi anlaşılabilir.
4. Programlara yönelik olarak geliştirilen olumlu tutumların, problem çözme becerilerini arttırdığı görüşünden yola çıkılarak, Sınıf Öğretmenliği lisansüstü programlarında dersleri yürüten öğretim üyeleri, öğrencilerde olumlu tutumların oluşması için daha çok çaba göstermelidirler.

Kaynakça

- Bilgin N. (1988). *Sosyal Psikolojiye Giriş*. (Edit.) İzmir: Ege Üniv. Yayınları.
- Büyükköztürk, Ş. (2002). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Çam, S. (1997). "Öğretmenlik Formasyon Eğitimi Programının Öğretmen Adaylarının Problem Çözme Becerisi Algılarına Etkisi." Ç. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, 15. sayı.
- Feldman, S.R. (1997). *Essential of Understanding Psychology*, Newyork: Von Hoffmann Pres
- Fidan, N. (1986). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*, Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Freedman, J. L.; Sears, D. O; Carlsmith, J. M. (1989). *Sosyal Psikoloji*, İstanbul: Ara Yayınları.
- Gagné, R.M. ve Driscoll, M.P. (1988). *Essentials of learnin for Instruction*, New Jersey: Prentice Hall.
- Heppner, P. P.; Hibel, J.; Neal, G. W.; Weinstein, C. L. and Rabinowitz, F. E. (1982). "Personal problem-solving: a descriptive study of individual differences". *Journal of counseling, Psychology*, 29(6), 580-590.
- İnceoğlu, M. (2000). *Tutum-Algı İletişim*, Ankara: İmaj Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). *İnsan ve İnsanlar*, 8. Baskı, İstanbul: Evrim Basın Yayın Dağıtım.
- Knceland, S. (2001). *Problem Çözme*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Morgan, C. T. (1989). *Psikolojiye Giriş*, (çev.), 7. Baskı, Ankara: Meteksen Yayınları.
- Özgülven, İ.E. (1994). *Psikolojik Testler*, Ankara: PDREM Yayınları.
- Semerci, N. (2001). "Yaratıcılık, kritik düşünme ve problem çözme" *Çağdaş Eğitim*, Sayı:271.

- Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*, Ankara: Ertem Mabaacılık.
- Serin, O.(2001).*Lisans ve Lisansüstü Düzeydeki Fen Gurubu Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri, Fen ve Bilgisayara Yönelik Tutumları ile Başarıları Arasındaki İlişki* (yayınlanamamış doktora tezi), İzmir, DEÜ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Taylan, S. (1990). *Heppner'in Problem Çözme Envanterinin Uyarlama, Güvenirlik Ve Geçerlik Çalışmaları* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Tolan. B; İsen. G; Batmaz. V. (1985). *Ben ve Toplum*, Ankara: Teori Yayınları.
- Ülgen, G. (1994). *Eğitim Psikolojisi: Kavramlar, İlkeler, Yöntemler, Kuramlar ve Uygulamalar*, Ankara: Bilim Yayınları

Makele Geliş	03 Kasım 2003
İnceleme	12 Nisan 2004
Düzeltilme	10 Ağustos 2004
Kabul	13 Temmuz 2006